ॐ

શિહોર નિવાસી

કવિ-

ગોવિંદ ગીલ્લાભાઈ

કૃત.

શ્રી પરબ્રહ્મ પચીશી.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

ચૌહાણ રાયમલ ગોવિંદ.

પ્રકાશકના બે બોલ

જેમ જેમ કાળ બદલાય છે તેમ તેમ માણસની જરૂરીઆતો પણ બદલાય છે. પોતાના કર્ત્તવ્યને પહોંચી વળવા માટે મનુષ્યને પોતાનો ધર્મ સંભાળવાંની જરૂર છે. ચાલુ સમયમાં હિંદીની પરિસ્થિતીઓને જોતાં ધર્મનું જે સ્વરૂપ મ્હને જરૂરનું લાગ્યું તે મારા વડીલશ્રીએ બનાવેલ હીંદી ગોવિંદ ગ્રંથમાળા ભાગ પહેલાની અંદર પરબ્રહ્મ પચીશીનું લઘુ પુસ્તક બીજી આવૃતી ગુજરાતીમાં પ્રત ૧૫૦૦ છપાવવા અને નરનારાયણ મંદિરના સ્ત્રીસંઘ મંડળને અર્પણ કરેલ છે. જ્ઞાન પ્રચારના ઉદ્દેશથી કાંઇક વધારો થવા પામે એ હેતુથી અને દરેક મનુષ્યને ઉત્સાહપ્રેરક ભાવના બળ વધારનારા અને ચાલુ જમાના માટે વ્યવહારૂ થઈ દરેક બ્હેનો અને ભાઇઓ પોતાના ધર્મનું રહસ્ય ગ્રહણ કરે તેવી ભાવનાથી આ લઘુ પુસ્તક ગુજરાતિમાં છપાવવામાં આવ્યું છે.

મુંબઇ, તા૦ ૩-૧-૧૯૨૨ મંગળવાર.	ચૌહાણ આર. જી. કવિ, ધી 'લક્ષ્મી આર્ટ પ્રેસ,' ભાયખાલા, મુંબઇ, નં૦ ૮.

શ્રી પરબ્રહ્મ પચ્ચીશી.

(મંગળાચરણ—કવિત્ત.)

ઓપત અજાતા ઔર સતત સુહાતા જાકે,
બેદ ગુન ગાતા તૌહુ પાર નાંહિ પાતા હૈ;
સર્વ લોક ત્રાતા ઔર સર્વ ગુન જ્ઞાતા ત્યોંહિ,
સર્વ માંહિ ભાતા ઔર અલગ રહાતા હૈ;
આતમા ઉપાતા અજ વિષ્ણુ પસરાતા ઔર,
શંકર બિલાતા તાતે ઔર અધિકાતા હૈ;
ગોવિંદ કહત હમ પરમ પ્રખ્યાતા એસેં,
સચ્ચિતકોં ધ્યાતા ઔર શીશકોં નમાતા હૈ. ૧

પાવક મેં રાજે ઔર સલિલમેં છાજે ત્યોંહિ,
વાયુમેં બિરાજે સદા અમલ અપારા હૈ;
ભૂતલમેં ભાસે ઔર વ્યોમમેં વિલાસે ત્યોંહિ,
સર્વ દિશા સોહે નિરગુન નિરધારા હૈ;
સર્વમેં સંયુક્ત એસેં રહત સદાય તોહુ,
સર્વ તેં અતીત આપ ઓપે અવિકારા હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં પૂર્ણ પરમાતમાકોં,
પ્રથમ પ્રનામ સદા પ્રેમતેં હમારા હૈ. ૨

અજર અમર સદા અગમ્ય અખંડ ઔર,
અકુથ્ય અપારજાકે ગુન નિરધારે હૈ;
અમલ અવ્યક્ત ઔર અદ્વય અનૂપ મહા,
અનંત અતર્ક્ય સદા ઓપત અપારે હૈ;
એકહે અનાદી સર્વ અંતરકે યામી જામેં,
કિંચિત ના ખામી ચારૌ બેદમેં પુકારે હૈ;
ગોવિંદ કહત એસે સર્વ શક્તિમાન મહા,
બ્રહ્મકો ભજન સદા હિયમેં હમારે હૈ. ૩

અજર અજાતા નાંહિ કાલતેં બિલાતા ઔર,
સૃષ્ટિ ના સૃજાતા ત્યોંહિ સૃષ્ટિમેં ન જાતા હૈ;
સર્વ ભૂત ભાતા સર્વ લોકમેં લખાતા ઔર,
અલગ રહાતા જ્યોંહિ નીરેં જલજાતા હૈ;
બિશ્વહી બિલાતા તૌહુ નાશ નાંહિ પાતા ઔર,
શાશ્વત સુહાતા ઇમિ બેદ ગુન ગાતા હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં પરમ પ્રખ્યાતા મહા,
ચિદઘન રૂપ રમ્ય વિમલ વિભાતા હૈ. ૪

ધરતા ન જન્મ ઔર મરતા ન મૌત હોતેં,
જરતા ન જ્વાલેં ઓર ઠિરતા ન ઠારેં હૈ;
ભરતા સુ ભૌન ઔર હરતા હૈ હૂક સબે,
કરતા ન કામ ઔર કામતેં ન ન્યારે હૈં;
ફિરતા ભવાબ્ધિ પર તિરતા ન ડુબત સો,
રહતા અલગ સોઇ અકથ્થ અપારે હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં અવ્યય અતર્ક્ય મહા,
જીદધન બ્રહ્મ નિરગુન નિરધારે હૈં. ૫

ઓપત અનાદિ એક પરમ પુરૂષ દિવ્ય,
મૂરતિ રહિત સદા વિમલ વિખ્યાત હૈ;
પ્રકૃતિતેં પરે સોઇ ચિત્તતેં વિરકત ઔર,
પ્રાનતેં રહિત સદા આપ અધિકાત હૈ;
સોહે સબ ભીંતર ઔ બાહિર બિરાજમાન,
અજર અતર્ક્ય ઔર અવ્યય અજાત હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં અગમ્ય અનૂપ મહા,
પૂર્ણ પરમાતમા સો સુન્દર સુહાત હૈ. ૬

દ્રષ્ટિતેં અદ્રસ્ય ઔર બુદ્ધિ તેં અગ્રાહ્ય ત્યોંહિ;
ઉક્તિતેં અકથ્ય ઔર આનઁદ સ્વરુપ હૈ;
લક્ષતેં અલક્ષ્ય ઔર તર્કતેં અતર્ક્ય ત્યોંહિ,
રંગતેં રહિત ઔર રુપતેં અરુપ હૈ;
માયાતેં રહિત સર્વ ગુનતેં અતિત ઔર,
આદિતેં અનાદિ સદા આપત અનૂપ હૈ;
ગોવિંદ કહત ઐસેં અજર અમર સદા,
નિગમ નિરંજન સો મંગલ સ્વરુપ હૈ. ૭

દ્રષ્ટિ બિન દેખતહૈ શ્રોન બિન સુનત હૈ,
નાક બિન શ્વાસ લેત સર્વદા સહેત હૈ;
મુખ બિન બોલત હૈ જીભ બિન સ્વાદ લેત,
બાહુ બિન વિશ્વધરિ રાખત સચેત હૈ;
પાય બિન ચાલત હૈ પર્શ બિન જાનત હૈ,
કોમલ કઠોર શીત ઉષ્ણુતા સમેત હૈ;
ગોવિંદ કહત ઐસેં અદભૂત કરમકે,
કારક કમાલ સોઇ આપત અદ્વૈત હૈ. ૮

બાનીતેં પ્રગટ નાંહિ પ્રગટ હે બાની જાતેં,
મનતેં જનાત નાંહિ જાતેં મન જાને હૈ;
દ્રષ્ટિતેં દિખાત નાંહિ દેખતહૈ દ્રષ્ટિ જાતેં,
કાનતેં ન સુને જાતેં સુનતહૈ કાનેં હૈ;
પ્રાનતેં ન શ્વાસ લહે શ્વાસ લહે પ્રાન જાતેં,
એસેં અદ્દભૂત જાંકાં બેદહી બખાને હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં નિરગુન નિગમયે,
પરમ પરમાત્મા સોં મેરે મન માને હૈ. ૯

જાતેં ભયે દેવ ઔર દાનવ અનેક મહા,
જાતેં બનિ વેદગર્ભ સૃષ્ટિકાં સૃજાતા હૈ;
જાતેં શિવ શક્તિ ઔર લચ્છમી રમેશ ભયે,
જાતેં સુર ચંદ ઉદે અસ્ત નિત્ય પાતા હૈ;
જાતેં જલ અગ્નિ ઔર પવન પ્રગટ ભયે,
જાતેં જગ પ્રગટ વ્હે જાહિમેં સમાતા હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં અજર અજન્મ સદા,
નિગમ નિરંજન સો વિમલ વિભાત હૈ. ૧૦

જાતેં મન વાક આદિ ઇંદ્રિય અનૂપ ભઇ,
જાતેં પુનિ પ્રાન વ્યાપી સર્વ અંગ છાજે હૈ;
જાતેં પવમાન સારે વ્યોમમેં વિચરિ રહે;
જાતેં જલ પાવક વ્હે ભૂતલપેં ભ્રાજે હૈ,
જાતેં ગિરિ સાગરકી ધારન ધરનિ ભઇ,
જાતેં સુર ચંદ ઉદે અસ્ત હોત આજે હૈ;
ગોવિંદ કહત જગ કારન અનાદિ એસેં,
પરમ પરમાત્મા સો વિમલ વિરાજે હૈ. ૧૧

જાતેં ભઇ ભૂમિ ઔર ઔષધિ અનેક ભાંતિ,
જાતેં જલરાશિ ઔર સરિતા વ્હે છાજે હૈ;
જાતેં પશુ પંખી ઔર શૈલકે સમૂહ ભયે,
જાતેં અનુક્રમે આઇ સર્વ રિતુ રાજે હૈ;
જાતેં દિન રાત ઔર મંજુલ મનુષ્ય ભયે,
જાતેં ધન વૃષ્ટિ કરિ ગગનમેં ગાજે હૈ;
ગોવિંદ કહત જગ કારન અનાદિ એસેં,
પરમ મરમાત્મા સોં વિમલ વિરાજે હૈ. ૧૨

જાકે નહિ માત તાત પૂત્ર પરિવાર કછુ,
જાકે નહિ જાતિ ઔર ગોત્રકે પ્રવર હૈ;
જાકે નહિ કામ ક્રોધ મચ્છર કે લોભ રંચ,
જાકે નહિ શોક હર્ષ મોહ કે મકર હૈ;
જાકે નહિ પાપ પૂન્ય મોક્ષ કે અમોક્ષ કછુ,
જાકે નહિ સ્થાન ઇક ગામ કે નગર હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં નિગમ નિરંજન સો,
અકથ્ય અનૂપ સદા અજર અમર હૈ. ૧૩

જાકે નહિ નાક કાન આંખ ઉતમાંગ ઔર,
જાકે નહિ રૂપ રસ ગંધ કે પરસ હૈ;
જાકે નહિ પાય પાનિ રસના લલિત ઔર,
જાકે નહિ હાડ ચામ લોહુ કે તરસ હૈ;
તદપિ ત્રિલોકનમેં વ્યાપિકેં વિરાજત હૈ,
પાવત ન કોઊ તાકે કિંચિત દરસ હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં અદ્વય અનૂપ સદા,
પરમ પરમાત્મા સો સર્વતેં સરસ હૈ. ૧૪

જાકે ભય જાતવેદા જ્વલિત રહત સદા,
જાકે ભય સુર ચંદ ઊગત અકાસેં હૈ;
જાકે ભય બરસત બારિદ સો વારિનકાં,
જાકે ભય વાયુ વ્યોમ સર્વમેં નિવાસે હૈ;
જાકે ભય કાલ આપ દૌરત રહત સદા,
જાકે ભય ભૂમિ ધરિ શેષ શીર ખાસે હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં આધિન અનેક જાકે,
સોઇ પરબ્રહ્મ સદા વિશ્વમેં વિલાસે હૈ. ૧૫

દ્રષ્ટિતેં દિખાત નાંહિ શ્રૌનતેં સુનાત નાંહિ,
હાથતેં ગ્રહાત નાંહિ જનતેં ન જાયા હૈ;
વાક્તેં કહાત નાંહિ મનતેં જનાત નાંહિ,
કાલતેં વિલાયત નાંહિ અંગ હૈ ન છાંયા હૈ;
ઉંધતેં ઉંધાત નાંહિ માયાતેં બઁધાત નાંહિ,
એસેં પર બ્રહ્મ સોતો સર્વમેં સુહાયા હૈ;
ગોવિંદ કહત જૈસેં નીરમેં નલિન રહી,
વિમલ વિભાય પર પાનિતેં પરાયા હૈ. ૧૬

ઇશનકે ઇશ ઔર દેવનકે દેવ મહા,
પ્રાનનકે પ્રાન સદા ભ્રાંતિ ભલી ભ્રાજે હે;
નેત્રનકે નેત્ર ઔર શ્રોનહીકે શ્રોન શોહે,
માનસકે મન સદા ચારૂ વિધિ છાજે હૈ;
સૂરજકે સુર ઔર ચંદ્રમાકે ચંદ્ર લસૈ,
કાલનકે કાલ સર્વ શીશનપેં ગાજે હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં સકલકે સ્વામી સદા,
નિગમ નિરંજન સો વિમલ વિરાજેહૈ. ૧૭

નાંહિ વૃદ્ધ બાલ ઔર ઓપત યુવાન પુનિ,
નાંહિ લઘુ દીર્ઘ ઔર સુક્ષમ કે સ્થૂલ હૈ;
નાંહિ નર નારિ ઔર કિલબ સો કહાય કદિ,
નાંહિ પ્રતિકૂલ ઔર આપ અનુકૂલ હૈ;
નાંહિ શીત ઉષ્ણ ઔર કોમલ કઠોર કભિ,
નાંહિ તરૂવેલ ઔર શાખા ફલ ફૂલ હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં અકથ્ય અનૂપ મહા,
પરમ પરમાત્મા સો આદી જગ મૂલ હૈ. ૧૮

નાંહિ સુર ચંદ્ર ઔર પાવક પવન યેહિ,
નાંહિ અંધકાર ઔર તેજ કે પ્રકાશ હૈ;
નાંહિ સરસ્વાન સર સરિતા સલિલ સોઇ,
નાંહિ તલ લોક ઔર સ્વર્ગ કું અકાશ હૈ;
નાંહિ શિવ શક્તિ ઔર વિષ્ણુ કે વિરંચિ વેહિ,
નાંહિ તિથિ પક્ષ ઔર વચ્છર કે માસ હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં સર્વ તેં વિરક્ત સદા,
અક્ષર અનૂપ એક પૂરન પ્રકાશ હૈ. ૧૯

ગૂઢ ન અગૂઢ ઔર જાગ્રત ન ઘૂર્ણિત હૈ,
વકતા ન મૂક ઔર નિકટ ન દૂર હૈ;
જાડે નહિ અલ્પ ઔર લંબા ન વામન હૈ,
સૂખા નહિ ભીંગા ઔર પાદપ ન મૂર હૈ;
ઊપર ન હેઠ ઔર સીધા નહિ વક્ર પુનિ,
ચંચલ ન થીર ઔર કોમલ ન ક્રૂર હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં પરમ પરમાત્મા સો,
આલમ અખિલ માંહિ ભાય ભરપૂર હૈ. ૨૦

સર્વ ગુન જ્ઞાતા સર્વ શક્તિમય ભાતા પુનિ,
સર્વમેં સુહાતા ઔર અલગ રહાતા હૈ;
જગમેં ન જાતા ઔર નાશ નાંહિ પાતા પુનિ,
રૂપ ન લખાતા જગ કારન કહાતા હૈ;
તર્કમેં ન આતા ઔર અજર રહાતા પુનિ,
આપ નાંહિ ખાતા ઔર ભુખિત ન ભાતા હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં ઉક્તિમેં ન આતા સોઇ,
પરમ પરમાત્મા સો વિમલ વિભાતા હૈ. ૨૧

જ્યોંહિ રથ પહિયાકે નાભિ ઔર નેમિનમેં,
લાગીકેં અનેક અર સુંદર સુહાત હૈ;
ત્યોંહિ તલ સાત ઔર સાત પુન લોક લસે,
ઔર બ્રહ્મંડ કેતે કોવિદ કહાત હૈ;
સોઈ સબ ચિદાનંદ બ્રહ્મમેં બિરામી અતિ,
ઓપત અપાર મહા નિખિલ નિતાંત હૈ;
ગોવિંદ કહત એસેં અખીલેઠ આશરય,
નિગમ નિરંજન સો વિમળ વિભાત હૈ. ૨૨

ગોરસમેં આજ્ય જૈસેં રાજત લલામ સદા,
તિલ માંહી તૈલ જૈસેં સુન્દર સુહાત હૈ;
પથરીમેં પાવક જ્યોં શોહત સદાય રહિ,
પુષ્પમેં સુગંધ જૈસેં જાહિર જનાત હૈ;
મિસરીમેં મિષ્ટતા જ્યોં આપત અધિક ઔર,
લોનમેં લવણુ જૈસેં ભાય બહુ ભાંત હૈ;
ગોવિંદ કહત તૈસેં બ્રહ્મ વિશ્વ માંહિ પર,
માયાતેં રહિત સદા વિમળ વિભાત હૈ. ૨૩

જ્યોંહિ પવમાન નાંહિ લોચને લખાત પર,
પર્શતેં પ્રગટ સોઇ જગમેં જનાત હૈ;
જ્યોંહિ નિરઘોષનકે રૂપ ન લખાત પર,
સુભહી અશુભ સદા શ્રોનતેં સુનાત હૈ;
જ્યોંહિ અંધકાર નાંહિ પ્રગટ પદાર્થ પર,
સ્યામલ સમૂહ સોઇ દ્રષ્ટિતેં દિખાત હૈ;
ગોવિંદ કહત તૈસેં બ્રહ્મ હે અદર્શ પર,
આલમ અપૂર્વ તાકે કાર્યતેં લખાત હૈ. ૨૪

તીર્થંક નિમિત્ત કિયે યાતરા અનેક પર,
વ્યાપકહો સર્વ એસે મનમેંન માને હૈ;
વાકતેં બખાનિ કિયે વિવિધ વિનય પર,
આપહો અકથ્ય એસેં ઊરમેંન આને હૈ;
હર્ષતે હમેશ હમ ધ્યાન તુમ ધારત પેં,
મનતેં અગ્રાહ્ય એસેં ચિત્તમેં ન જાને હૈ;
ગોવિંદ ગુનાહુ એસેં આપકે અનેક કિયે,
છમિયો સચ્ચિત્ત સોઇ વ્હે ગયે અજાને હૈં. ૨૫

(અથ સંવત્સર ઔર કવિકી સ્થિતિ વિષે–કવિત્ત.)

પરમ પવિત્ર દેશ કાઠિયા સુ બાડ તામેં,
સુન્દર સિહોર પુર શોહત સદાઇ હૈ;
વાહિમેં વસત હમ સ્વજન સહિત સદા,
નામ નિજ ગોવિંદ ઔ તાત ગિક્ષા ભાઇ હૈ;
અબ્દ ઉનીસ ઔર સૈંતિસકે માર્ગ શુદિ;
સાતમ સુખડ તિથિ આઇ અધિકાઇ હૈ;
તા દિન પુનીત પરબ્રહ્મકી પચીશી યેહિ,
ગોવિંદ કહત બનિ પૂરન પ્રભાઈ હૈ. ૨૬

ઇતિશ્રી કવિ ગોવિંદ વિરચિતે પરબ્રહ્મ પચીશી
સંપૂર્ણમઃ॥

આવૃત્તિ ૨ જી.]   [પ્રત ૧૫૦૦.

સંવત ૧૯૭૮.   સને ૧૯૨૨.

પ્રસિદ્ધ કરનાર:—**ચૌહાણ આર. જી. કવિ,**
શ્રી "લક્ષ્મીઆર્ટ" વર્ક્સ, ભાયખાલા, મુંબઈ, નં. ૯.

છાપનાર—**મગનલાલ જગજીવનદાસ,**   [૧૨૭૩×૭૮.]
શ્રી 'સરસ્વતી' છાપખાનું, ૩૫૬, નાગદેવી રસ્તો, મુંબઈ, નં. ૩.